Jess G. Berthelsens 1. maj-tale

Taler
Jess G. Berthelsen
Forbundsformand for SIK

Dato
1. maj 2017

Sted
Nuuk, Grønland

Omstændigheder
Sulinermik Inuutissarsiuteqartut Kattuffiat, *SIK*, Grønlands største lønmodtagerorganisation, dannet i 1956 under navnet *Grønlands Arbejder Sammenslutning* (GAS).

Læs om SIK på lex.dk

Ataqqinartut sulisartoqatikka.
Ullumikkut ulloq sulisartut ullorsiornissinni pilluangaaritsi, kingumummilorsioqqippugut takutinniarlugu uagut siulitta ilungersungaarlutiik ulloq taanna sulisartut ullorsiortarfissaattut suliniuteqangaarnermikkut angusimagaat, taamaasilluta sulisartut ataatsimoorluta oqariartorsinnaaniassagatta.

Kommunalbestyrelsemut qinerseqqammerpugut, qineqqusaarsimasut aammalu kommunalbestyrelsemut qinigaasut pilluaritsi, aammalu ilissi qineqqusaaqataasimasut pilluaritsi, taamatummi qineqqusaaqataanissigut aamma kivitseqataagassi.

Qineqqusaarnermi kommuunerujussuarni sumiiffinni tamani qineqqusaartut soorunami ineriartortitsinissaminnut qineqqusaaruteqarput, tamannalu pissusissamisoorpoq, tamarmillu qineqqusaarutigaat sumiiffinni inerisaanermikkut suliffinnik pilersitsinissaq, taamaasilluni sumiiffinni suliffissaaleqineq millisaaffiginiassagamikku, taamatullu sumiiffinni allanut noorarneq unitsissinnaassallugu neriuutigigamikku.

Kisianni atagu pissusiviusunut pulalaarta. Inuiannguit maani nunarujussuarmi taamaallaat 55.750-iuvugut, sulilu ajoraluartumik ikiliartorluta, taamatullu ikiliartuinnassagutta ukioq 2030-imi 54.251-iinnanngorsimassaagut, tassa 1.299-inik ikileriarluta.

Naatsumik oqaatigalugu inuiannguusugut maani nunarujussuarmi tamatta kommuunerujussuarni sapinngisamik suliffeqarfinnik inissianillu

pilersitsinikkut 55.750-it pissarsiariniarsaraagut. Tassami imaappoq, sumiiffinni meeqqiorneq annertusinngippat, kommuunerujussuarni inuit qarmakkagut / aggersakkagut, nuutsinniakkagut inuiaat taakkuinnaapput.

Allatut oqaatigalugu nunatta avataaniik inunnik nuutsitsinngikkutta uagutsinnut ”arsaartussaagut” / ”mangiassaagut”.

Pissusiviusummi ilaatigut imaammata, sumiiffiit ilaanni suliffiuteqareerpugut sulisussaaleqiffiusunik, sumiiffiillu ilaanni sulisussaaleqineq annertoqaluni, tassalu sumiiffiit ilaanni sulisussaaleqiffiusuni illoqarfinniik allanniik suliartortoqarnianngippat imaluunniit nuuttoqarnianngippat periarfissatuaavoq avataaninngaanniik nunatsinnut nuutsitsinissaq.

Piviusut aamma imaapput sumiiffiit ilaanni inissiarsuarnik isaterivugut / piiaavugut, inissiarsuit taakkua ukiut arlaqalermata nuuffigineqaratik inuttassaqanngimmata, illuanilli aamma sumiiffiit ilaanni inissaaleqisoqaqaluni.

Inuiannguit taakkuusugut amerliartunngikkutta siunissami immitsinnut unammilluta sumiiffinninngaanniik arsaartuiniarsarissaagut. Aningaasaateqarnerit ajugaassapput – taamaattuaannarpormi, inatsisitigut arlaatigut aqunneqanngikkunik.

Taamaattumik isumaqarpunga piffissanngortoq immitsinnut aperissalluta nunarujussuarput angeqisoq, inukeqisoq, siunissami qanoq ineriartortinniarparput ? Pisuussutigullu nuna tamaat isigalugu qanoq agguataarniarpagut ? Maannakkut nunatta pisuussutai annertunerpaat tassaapput aalisakkat, minnerungitsumik qalerallit raajallu, saarullilli aamma malinnaalerput. Allanimmi maannakkut aningaasarsiorfeqanngilagut, aatsitassarsiorfik ataaseq aallarnisartoq eqqaassanngikkutsigu.

Aanalu qularnanngitsoq qalerallit taakkupput nuanatta avaannaani ukiuni kingullerni annertoqisumik inuussutissarsiutigineqartut, nunattalu karsianut annertuumik pilersueqataasut aammalu annertuumik sulisussanik pisariaqartitsisut. Assersuutigalugu 2030-mi Nuummi 30.000-nngorsimassagutta taava kikkut nunatta avannaani aalisakkerissappat ? aalisakkerinerlu maannakkut nunatsinnut annertunerpaamik pilersuisuusoq allamimmi peqannginnatta, taava pisariaqalissaaq, assersuutigalugu Kinamiik sulisussanik pissarsinissaq. Pissusiviusortaaq aamma uaniippoq Nuummut

nuttarneq taamatut ingerlaannassappat 2030-imi Nuummi inuit 21.555-nngorsimassapput, taakkualu kisitisit aamma piviusuupput. Tassa qanorluunniit kisitsisinik nikisitseqattaaraluarutta pissusiviusut taamaapput.

Isertuussimanngisaannarparput SIK-miik neriukkatta Kujataani aatsitassarsiorneq aallartissasoq, taalluaannarlugu Narsaq. Taanna ammarpat ingerlallualerlunilu nunallu sumiiffiinut, soorlu assersuutigalugu Nuummut inuit noorarsimappata, taava taamanikkornissamut kujataani kikkut sulisorissavagut ? Maannakkummi Nunatta kujataa inuerukkiartorpoq, tamannami kisitsisit takutippaat. Ullumikkut politikkerimik ataatsimilluunniit ersarissumik oqariartortumik tusaanikuunngilanga kujataani atorsinnaasumik ineriartortitsinermik tikkuussisinaasumik – aatsitassarsiorneq eqqaassanngikkaanni.

Pissusiviusummi imaammata, maannakkut Namminersorlutik Oqartussat suliffeqarfiutaat amerlasuunik sulisullit annertunerpaartaat Nuummi inissisimapput, taakkuuppullu annertoqisumik Nuummi illoqarfiup siuariartornerannut pilersuisut, suliffeqarfiimmi taakkua annertoqisumik suliffeqarfinnik allanik suliassaqartitsisuupput.

Uani erseqqissaatigisariaqarpara Nuuk taannaammat maannakkut ersarissumik taamatut pilersaaruteqarluni saqqummertoq. Nuuk taagakku piaarinerunngilaq, tassami pilersaaarutit Nuummiimmata, maannakkullu takusinnaannginnakku ersarissumik Sermersooq tamaat inerisassallugu qanoq pilersaaruteqartoqarnersoq, Paamiummi ? Tasiilarmi ? Ittoqoortoormiummi ? Qeqertarsuatsiaammi ? Taavalu Sermersooq kommuuni pilersaarpat 2030-imi 30.000-inik Nuummiittoqassasoq, taava kikkut Paamiuniissappat kikkullu Tasiilamiissappat ?

Taava takorloortigu Ilulissat aaliangerpoq siunniussaqarlunilu ukioq 2030-mi 26.000-nik inoqalerniarlutik, tamannalu piviusunngoriaannaavoq takornariaqarneq aammalu aalisarneq taamatut ingerlaannassappat, taava nunatta avannaani upernavikkut eqqaanni qaleraleqarfissuarmi kikkut sulissappat aammalu kikkut pilersuissappat ?

Tassaniippullu Inatsisartugut. Taakkuuppummi nunarput ataatsimut isigalugu qanoq ineriartortinneqassanersoq annertuumik aaliangiisussat.

Isumaqarpunga immitsinnut arsaartuutiinnassanngikkutta piffissanngortoq ukiuni 30-ini tulliuttuni nunarput ataatsimut isigalugu qanoq ineriartortinneqassanersoq aaliangersaasoqarnissaa.

Una pivara Nuna tamakkerlugu qinikkagut akisussaaffeqarlutik aaliangerniarlik nunarput ukiuni tulliuttuni 30-ni qanoq ineriartortinneqassanersoq. Uagut Sulisitsisut Sulisartullu kattuffii malinnaajumaarpugut, aaliangigaallu naapertorlugu uagut pilersaarusiussaagut. Kikkummi allat aaliangiissagaluaramik ? Tamattami soqutigisaraarput kommuunitta pitsaanerpaamik ineriartortinneqarnissaa, aamma taamaattussaavoq. Takorloorsinnaanngilara Kommuunerujussuit namminneq oqassasut: a'ajunngilarmi maani inerisaanngikkaluarussi. Taamaattumik aaliangiisussatuat tassaapput Inatsisartugut – qinikkagut, nunatta ineriartortinneqarnissaannut pisussaaffilikkagut.

Qineqqusaarneq naammasereermat qinersisoqareermallu "merialaartariaqarpunga". Qineqqusaarnerup ilaani Partiimik aaliangersimasumi qineqqusaartoq aammalu qinigaasoq oqariartoqattaarpoq inuit ikiorserneqarnissartik naatsorsuutigiinnassanngikkaat suliartortariaqartullu. Miserratigissanngilara qamuuna annerama, tassami assersuutigalugu suliffissaaleqiffiusuni Tasiilami, Qaanaami, Narsami il.il ilaasortagut qanorluunniit illoqarfitsik 50-eriarlugu kaveqattaarlugu suliffissarsioraluarunik suliffissaqanngillat. Taakkuullunilu annernarsimassaqaaq taamatut oqariartorfigineqarluni.

Aammami eqqaamaneqartariaqarmat sineriassuatsinni ilaasortaqarpugut ullormut taamaallaat 2 tiimiinnaq sulisartunik, aamma ilaasortarpaassuaqarpugut 4-5-6 tiimiinnaq sulisartunik. Imaanngilaq namminneq aaliangeraat akunnerit taakku taamaallaat sulissallutik. Taamaammat eqiasuttutullusooq imminnut pilersorumanngitsutut naliliiffigineqassanngillat.

Kiisalu ilaasortarpassuagut suliffissaqannginnertik, aammalu sumiiffiit ilaanni inissaqannginnertik peqqutigalugu Danmarkimut nuussimasut maanga nunamut utertinniarutsigit inunnik isumaginninnikkut aaqqissuussinerput ullumikkornit pitsaanerujussuusariaqarpoq. Tassami ataasiaannarata naammattoortarparput ilaasortagut sap. ak. marlukkaarlugit taamaallaat 800,00 kronimik ikiorsiiffigineqartut. Ullumikkullu 800,00 kroni qanoq ililluni

inuussutigineqarsinnaagami ? Naatsumik oqaatigalugu inoqatigut ukiorpassuit akileraarsimasut sulisimasut suliffeerunnerat pillugu taamatut atugassaqartissinnaagutsigit tupigusuutigissanngilarput aaliangertarmata Danmarkimut nuunniarlutik.

Naggataatigullu qinikkagut inakkumavakka aningaasaatilissuarnik maanga nunamut qammaaqqullugit, nassuerutigisariaqarparpummi maani nunami aningaasaatigut killeqartut. Kajumissaarniarsigit maani nunami sorsuffiunngitsumi toqqissisimanartumi pitsaasumillu akitsuutitigut akileraatutitigullu atugassaqarfiusumi suliffeqarfinnik pilersitseqqullugit. Nunarpassuarni ilinniarsimanngitsut elektonikkimut tunngasunik suliaqartinneqartarput, isumaqarpungalu manni nunami tamakkununnga unammillersinnaakutsoortugut, sulisartoqatigummi nalunngikkunikku suliffeqarfimmi aningaasarsiatigut pitsaasumik atugassaqartinneqarlutik aammalu ullormut 8 tiimi sulisinneqarsinnaallutik suliartussaqqaarput.

Naggataatigut misigisimavunga imatut oqariartortariaqarlunga:
Ukiuni kingullerni meeqqat atugaat pitsaanerulersinneqartariaqartut oqariartuutigineqartuarpoq, tamannalumi aamma pissusissamisoorpoq. Meeqqagummi taakkuupput maani nunami asasatsinni ingerlatitseqqiisussat.

Soorunami ilaannikkut pisariaqartassaaq allatut ajornnavitsillugu meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsinnaanissaat, kisianni uanga qamuuna anniartarpugunga paaqqinnittarfinnik ulloq unnuarlu angerlarsimaffigineqarsinnaasunik ammaasoqaraangat, nuannaarutissatullu isiginngisaannarlugu. Illuatungaatigulli inuiaqatigiittut ajorsarnertut isigisarpara.

Taamaattuminguna sapinngisamik angajoqqaat suliffissaannik ataavartumik tunineqartariaqartut. Taannaannaangitsorli aamma aningaasarsialerneqartariaqarput inuussutigisinnaasaminnik, meeqqaminillu naammaginartumik isumaginnissinnaanngortillugit. Ataasiaannarnangami Inatsisartunut ilaasortat oqariartortut tusartarpakka SIK-p aningaasarsiai appasippallaartut, aammalu immikkut SIK-oorkormiunut aaqqissuussisoqartariaqartoq.

Ilisimassavarsi isumatigiinniarnermi tamatigut piumasaqartarpugut ilaasortatta annertunerpaamik aningaasarsiaqartinneqarnissaat, akiligassat tamatumani

aammattaaq eqqarsaatigalugit, kisianni ilissi isumaqatigiinniartitassi, malugalugu ilissi isumaqatigiinniartitassi annikinnerpaamik tunineqarnissarput anguniartuaannarpaat. Eqqaamassavarsimi uagut SIK-miik aningaasivissinnut matuersaat tigumminngilarput, ilissilu isumaqatigiinniartitasi pinngitsaalillugit matuersaammik arsaarsinnaanngilagut. Taamaattumik ilumut kissaatigigussiuk ilaasortagut annertunerusumik aningaasarsiaqassasut, taava tamanna takutissiuk, isumaqatigiinniartitasi pisussaaffilerlugit SIK isumaqatigiinniartillugu aningaasarsiatigut annertunerusumik tunisisariaqartut.

Tassami eqqaamavarput siorna SIK-p qassimiuaartitsinerani Inuit Ataqatigiit siulittaasuat oqariartortoq SIK-p isumaqatigiissutaanik atuisut aningaasarsiakippallaartut. Soorlulusooq assuaraluta. Maannakkut periarfissaqarpusi tamanna qanoq iliuuseqarfigissallugu, tassami Naalakkersuisooqataalernikuuvusi. Takutissiuk taamatut oqariartornersi asuli oqaasiinnaanngitsoq, minnerunngitsumik maannakkut aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik tigummilernikuugissi ilisimallugu.

Ataqqinartut Sulisartoqatikka eqqaamajuassavarsi manna nuna ingerlanneqarsinaanngimmat ilisseqartinnagu, ilisseqanngippammi nunarput ullumikkutut angusaqarsimassanngikkaluarpoq. Nalunngilara oqariartorfigineqartuartugut pikkorluppallaartugut, nalunngilara oqarfigineqartuartugut, suliartorsinnaanngitsugut. Uangali upperaara akisussaaffimmik tunineqarutta tatigineqarlutalu minnerunngitsumillu upperinninnermik tunineqarutta nuna manna aamma siumut aallartissaqqaaripput. Aammali ilisimassavarput taamatut upperinninneq, tatigineqarneq, aammalu akisussaaffimmik tunisineq aamma illuatungaatigut pisussaaffiliinermik tunniussisartoq. Tamannalu upperalugu tasioqatigiilluta ikioqatigiilluta ingerlasa massuma nunatta ineritikkiartoqqinneqarnissaa angutserlugu. Tamanna upperigutsigu manna nuna nammineerluta ingerlassinnaanissaa qanilleriangaatsiassavarput, taamaattoqassappalli aamma naleqqussarsinnaasariaqarluta ilisimassavarput. Kisianni ataqqinartut sulisartoqatikka nunarsuarmioqatitsinnut mattutinngisaannassaagut, illuatungaatigulli ammarluta suleqatigisinnaasagut tamaasa suleqatigissavagut, pissutsinullu nutaanut mattunnata, nunarsuarmi kaavitsillugu pissutsit nutaat aammalu unammisassat nutaat takkuttuassapput. Inoqatitsinnullu allanut upperisaq aallaavigalugu ammillu qalipaataa aallaavigalugu asissunngisaannarta, tamannami iluaqutaanngisaannartoq silarsuup oqaluttuarisaanerata takutittuarpaa, illuattungaatigulli inoqatitsinnut kikkuugaluartunulluunniit

ataqqinninnermik takutitsisarta, inoqatinummi asissuineq ataqqeqatigiinnermik pilersitsinngisaannarpoq, akiniaaneq toqqissisimanermik pilersitsinngisaannarpoq. Illuatungaatigulli ataqqeqatigiinneq, suleqatigiinnissamik pilersitsisarpoq, qaqugorsuarmullu ataqqeqatigiittumik suleqatigiinnissamik pilersitsisarluni.

Kingumut ullorsiornissinni pilluakutsooritsi. Ullorsiorluarisilu.

Kilde
Manuskript tilsendt af taler

Kildetype
Digitalt manuskript

Tags
1. maj-tale, Fagbevægelsen, Kalaallisut Oqalugiaatit

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/jess-g-berthelsens-1-maj-tale-2017